

ARAN E CATALONHA > Eth Parlament apròve era prepausa de reforma

Er emicicle, eth 30 de seteme despús dera aprovacion per 120 vòts a favor e 15 en contra.

Un Estatut mielhor tà Aran

Eth reconeishement dera lengua, identitat e institucions deth país va mès enlà de çò qu'establic eth tèxte de 1979

plana 3

>DESVOLOPAMENT

Eth modèl toristic preocupe

Unitat d'Aran prepausa un Plan Estrategic tà promocionar era Val e reactivar eth sector

plana 2

>CULTURA

El foment de la lectura a través de les biblioteques

plana 6

ECONOMIA

ES ÒBRES.
En
prumèr
tèrme,
era
estructura
des
bastisses
deth
complèx
de Ruda;
ath costat
dret, era
paret de
contencion;
e ath
hons, era
vila de
Vaquèira.

Era baisha ocupacion otelèra replantege eth modèl toristic

Manel Rocher prepausa un Plan Estrategic entà promocionar Aran e cercar era participacion deth sector

Era preocupacion deth sector toristic pera baisha ocupacion otelèra pendent er ostiu (deth 76 % en agost, lèu un 1 % mens qu'arioan), qu'a

afectat surtot a Naut Aran, a replantejat per enèssim còp eth modèl de torisme que ven de desvolopar-se en país.

Eth cambi de tendéncies deth public e era competéncia de mercats emergents son es razons qu'es expèrts utilizen entà explicar era descenuda ena ocupacion.

Mès quina ei era alternativa? Ua des conclusions deth Congrès de Torisme d'Interior e de Montanha celebrat ena Seu d'Urgell ei qu'eth plantejament de «prepauses actives e diferenciades, centrades en valors naturaus, monumentaus e culturaus deth territòri» ei fòrça important entà dinamizar ua economia massa fragila e centrada en torisme. Ua mesura serie «controlar,

regular e limitar eth creishement de residéncies toristiques», qu'en Aran representen eth 56 % des viuendes familhars.

Eth pòrtaveu d'Unitat d'Aran (UA) en ajuntament de Naut Aran, **Manel Rocher**, prepausa activar un Plan Estrategic deth Torisme entà promocionar Aran e cercar nau mercats a trauèrs d'ua miellhor definicion des productes e

dera ofèrta. Segontes **Rocher**, «cau ua gestion dinamica dera naua realitat des d'un metode integrat, afavorint era vision globau a long tèrme segontes es expectatives e possibilitats des sectors». E açò «implique daurir mecanismes de participacion ena politica toristica».

Totun, quan UA a presentat era iniciativa en Conselh, eth govèrn i a votat en contra.

«Ei de besonh controlar, regular e limitar eth creishement de dusaus residéncies»

Eth nau Estatut definís Aran coma 'realitat nacionau'

Eth tèxte establís qu'era lengua occitana, aranés ena Val, tanben ei oficiau en Catalonha

Eth Parlament de Catalonha a aprovat dejà era «prepausa de proposicion de lei organica pera quau s'establís er Estatut d'Autonomia» que

recuelh un mielhòr reconeishement d'Aran e qu'es grops parlamentaris deth Congrès des Deputats debatiran despús dera sua tramitacion.

els punts

1. Realitat nacional

Al preàmbul, l'Estatut «es configura com el de Catalunya i l'Aran, atès que els ciutadans de Catalunya i les seves institucions polítiques reconeixen l'Aran com una realitat nacional amb entitat pròpia».

2. L'aranès, lengua oficial

Els grops del PSC, ERC i ICV han acordat l'esmena transaccional que fa referència a l'article 6, apartat 5, on es diu que «la lengua occitana, denominada *aranès* a l'Aran, és la lengua pròpia i oficial d'aquest territori i és també oficial a Catalunya».

3. Singularitat cultural

L'article 11 afirma que «el poble aranès exerceix l'autogovern mitjançant aquest Estatut, el Conselh Generau de l'Aran i les altres institucions pròpies». Al segon apartat s'hi pot llegir que l'Aran és «una realitat nacional occitana fonamentada en la seva singularitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística, defensada pels aranesos al llarg dels segles». Per això, «aquest Estatut reconeix, empara i respecta aquesta singularitat i reconeix l'Aran com a entitat territorial singular dins de Catalunya, la qual és objecte d'una

particular protecció per mitjà d'un règim jurídic especial».

4. Drets lingüístics

El text aprovat especifica que els ciutadans de l'Aran tenen «el dret d'utilitzar l'aranès en llurs relacions amb la Generalitat» i «el dret de conèixer i utilitzar l'aranès i d'ésser ateses oralment i per escrit en aranès en llurs relacions amb les administracions públiques, amb les entitats públiques i privades que en depenen». A més, l'article 143 assegura que correspon a la Generalitat i al Conselh Generau la

passa tara plana següenta

ven dera plana 8

de aparcamiento y 8.000 metros cuadrados de zona comercial. El gobierno de la Generalitat presidido por Jordi Pujol permitió en 2002 la construcción masiva, que ha destruido el paraje y que puede colapsar el país, a través de la recalificación de la zona. Con el aumento exponencial de plazas hoteleras y residenciales que ofertará Ruda, el temor del sector turístico se intensifica, preocupado ya por el cambio de tendencias del público y la competencia de nuevos mercados.

«El Conselh Generau ha de participar en l'elaboració de les iniciatives legislatives que afecten el seu règim»

ARAN E CATALONHA

<<<

ven dera plana anterior

competència sobre la normalització lingüística de l'aranès. I el principi de foment de l'ús pels poders públics també s'ha d'aplicar a l'aranès.

5. L'organització institucional

L'Estatut dedica el capítol VII del títol segon (les institucions) a l'organització

institucional pròpia de l'Aran. Així, el país «disposa d'un règim jurídic especial» pel qual es reconeix la seva especificitat i se'n garanteix l'autonomia per gestionar els assumptes públics del territori. El síndic esdevé «la més alta representació i l'ordinària de la Generalitat a l'Aran». I el Conselh

Generau «ha de participar en l'elaboració de les iniciatives legislatives que afecten el seu règim especial».

6. Revisió del règim especial

La disposició addicional desena preveu revisar i modificar el règim especial d'aquí a quatre anys.

¿De
dónde
venimos?

En el Estatut de 1979, el reconocimiento de Aran se limitaba a la frase ignominiosa de «el habla aranesa será objeto de enseñanza y de especial respeto y protección» (artículo 3.4) y a la disposición adicional primera que reconocía que

Aran tenía que recuperar en el marco jurídico democrático las peculiaridades históricas que le habían diferenciado del resto de territorios de Cataluña. Aunque transcurrieron diez largos años desde la aprobación del Estatut hasta la recuperación

del autogobierno, la disposición adicional permitió la regulación del régimen especial a través de la Ley 16/1990, de 13 de julio. El Estatut de 1932 optó por no hacer ninguna referencia a la «realidad nacional» que hoy contempla el nuevo texto.

Extracte e resum deth discors prononciat en Plen deth Parlament tà aprovar er Estatut

versión completa en www.unitatdaran.org

FRANCESC X. BOYA > ARAN E ETH NAU ESTATUT

Aran a fundamentat era sua relacion damb Catalonha des deth liure pacte e a defenut es interèssi d'Aran e de Catalonha des d'ua volentat liura e pactada ath long dera sua istòria.

Catalonha recupèrè aué eth hiu dera istòria e, se m'ac permeten, pague un deute istoric damb Aran.

era frasa

«Catalunya vol per l'Aran el mateix que vol per a si mateixa»

En la seva intervenció sobre l'Aran en la sessió plenària i en nom del PSC-CpC, el portaveu del govern i conseller de Política Territorial i Obres Públiques, **Joaquim Nadal**, ha proclamat que «Catalunya vol per l'Aran el mateix que vol per a si mateixa, i ho reconeix amb un règim jurídic especial, alhora que atorga caràcter oficial a la llengua occitana (aranès) a l'Aran i a tot Catalunya».

Eth nau Estaut a de reflectir, e pensi qu'ac hè en bona mesura, aguest reconeishement des deth nau pacte. Er Estatut assolide es bases politiquas e juridiquas que mos an de perméter auançar de cap tara construccion d'espacis politics mès justis, mès democratics e mès solidaris.

Jo les convidi a veir era oportunitat que supòse aué en Catalonha un espaci que pòt devier un laboratòri politic de prumèr orde,

e a on eth principi dera subsidiarietat, ei a d'ider, era administracion des dera proximitat, dera democràcia mès genuïnament participativa, o eth pròpri tractament dera diversitat e dera preservacion dera identitat en un territòri damb tres lengües oficiaus, siguen un exemple de cristalizacion des valors mès actuaus dera politica en sègle XXI.

Aguesti seràn es rèptes qu'an d'abordar-se des dera modernizacion des institucions

d'Aran tà dar-les un sentit e devenguen un instrument de futur fôrça valorós tara nòstra societad.

Es aranesi mos sabem tanben responsables de mantier sus era planeta ua des lengües menaçades des moltes que malerosament i a. Gèstes com eth qu'aué hè eth Parlament de Catalonha, damb eth reconeishement dera oficialitat der aranés, permeten retrobar era esperança.

Acabo, Sr. President, amb unes paraules que van ser proclamades pel diputat Nart Rodés al president Macià l'any 1931 i que jo repeteixo aquí, certament sense el to desafiant que possiblement van tenir en la veu del diputat, perquè, sortosament, avui Catalunya ha fet un pas important en el reconeixement de l'especificitat de l'Aran:

«Som uns catalans i espanyols d'una terra girada tota cap a França, reteniu-la amb el cor i amb els braços i no feu que tinguem motiu de tornar a dir a la Generalitat de 1931 allò que deien els comissionats aranesos a la Generalitat de 1411: els aranesos no han tingut mai altre senyor que Déu.»

Ho dic, sres. diputades i srs. diputats, amb la certesa de saber que els camins de les nostres pàtries trobaran en el mirall dels seus anhels el respecte i la mútua comprensió.

ARAN

PLEN DETH CONSELH

Unitat d'Aran exigís ath Sindic mès respècte as institucions

> Eth conselher Rufino Martínez denóncie eth servici deficient des lordères

> Rocher e Barra reclamen qu'és pistes de montanha s'apàrien abantes d'agost

Eth pòrtaveu d'Unitat d'Aran (UA), Paco Boya, a reclamat en darrèr plen deth Conselh qu'eth Sindic respècte es institucions perqué, segontes eth conselher, er equip de govèrn a demostrat auer pòc sentit institucionau a trauers dera actuacion unilateral en dus ahèrs plan importants tath país: era presentacion deth Plan de Coesion Sociau, signat damb eth departament de Benestar i Família dera Generalitat, e presentat a ajuntaments e empreses, mens ara maxima institucion deth país; e era elaboracion d'ues allegacions contra eth Plan Territorià,

identiques as que presenten quauqui conselhs comarcaus, sense compdar damb era participacion deth prumèr grop ena oposicion.

Estonat, Boya afirme: «**Mentre eth Sindic presente allegacions per manca de dialòg, non dialògue damb UA ne damb**

Eth Sindic e es conselhèrs Paco Boya, Rufino Martínez, Hipólito Cruces, Antonio Asensio e Miquèu Barra.

eth PRAG sus eth Plan Territorià o eth Plan de Coesion Sociau».

En madeish plen, eth conselher d'UA, Rufino Martínez, a rebrembat ath govèrn qu'encara non a estat capable de melhorar eth servici dera amassada de lordères en çò que tanh ara periodicitat e neteja de pobèlles e

entorn, qu'afècte, entre uns auti elements, ara imatge des pòbles.

Tanben es conselhèrs Manel Rocher (UA) e Miquèu Barra (PRAG) an prepausat qu'és pistes de montanha s'apàrien enes mesi prèvis ara sason d'ostiu, perqué en agost e seteme encara s'i an produsit intervencions.

Eth govèrn a actuat unilateralament en ahèrs de país, segontes Boya

Era oposicion rebrembe ath Conselh era incapacitat tà netejar es pobèlles

BRACS

Santiago Vidal reclame qu'eth Conselh garantisque es accèssi urbans

Eth còsso d'Unitat d'Aran (UA) en ajuntament de Vielha e Mijaran, Santiago Vidal, a demanat qu'eth govèrn aranés intervengue enes carretèras de Marcatoza entà garantir er accèss a las poblacions que coma Mont e Montcorbau patissen fòrta creishements urbans.

«En Mont se bastissen 80 cases e açò vò díder que parallèlament s'an de melhorar es infraestructures tà facilitar es accèssi qu'esviten problèmas surtot en iuèrn», assegure Vidal.

UA presentarà en plen deth Conselh ua mocion des carretèras tà garantir es accèssi urbans.

Què se n'ha fet, de les denúncias per infraccions al medi ambient?

Unitat d'Aran ha preguntat al Síndic per tal que li sigui respost per escrit quines han estat les denúncias i els expedients pendents que s'han obert per infraccions al medi ambient als anys 2004 i 2005 i en quins casos s'han obert diligències.

Els *conselhèrs* d'UA també han demanat quines denúncias han estat objecte de sancions administratives o bé han passat a la via penal.

CULTURA

L'aposta d'UA pel foment de la lectura

La biblioteca general de Vielha.

L' Aran necessita l'articulació en xarxa d'un sistema interbibliotecari públic amb una biblioteca central que conservi el patrimoni bibliogràfic de tot el que es publica sobre i a la Vall, perquè l'accés a la informació i al coneixement és un dret bàsic que han de garantir els poders públics a tots els ciutadans del país, una àrea condicionada per la dispersió dels nuclis urbans –allunyats de les ciutats–, els fluxos turístics i laborals i sobretot els interessos que com a comunitat nacional queden reflectits en la llengua i cultura pròpies.

Aquesta és una de les conclusions a què ha arribat UA per presentar el **Plan de Bibliotèques d'Aran** mitjançant una mocion de foment de la lectura, tenint en compte a més que enguany se celebra l'Any del Llibre i la Lectura.

Segons UA, cal que la xarxa de biblioteques amplii el seu àmbit d'incidència a través de la cooperació amb els centres escolars, arxius i serveis d'informació municipals per apropar el servei sobretot als nens i joves aranesos que en el procés de formació han de familiaritzar-se amb el llibre com a porta d'accés a la cultura i, de retruc, a uns millors resultats acadèmics.

«Cal que la xarxa de biblioteques amplii el seu àmbit d'incidència cooperant amb els centres escolars»

OPINION

era imatge

era estrea

Aguest qu'ei er estat d'ua boca de huec que i a en Vilamòs... ¿Ei atau coma s'an de mantier es aparelhs d'emergéncia enes nòsti vilatges?

El éxito del Festivau

El I Festivau d'Ostiu dera Val d'Aran demuestra que la acogida de las artes escénicas por parte del público puede ser un éxito y que el aumento de la oferta cultural suele devenir un atractivo turístico de indudable valor añadido. Por ello, el Festivau requiere el compromiso de todas las instituciones, que han de velar por que todo el mundo tenga acceso a la producción cultural.

eth lector escriu

La residència d'avis de Vielha

Sempre es parla de manera regular o malament de les residències d'avis. Suposo que hi ha de tot. La que millor conec és la de Vielha, per tenir o haver tingut allí algun familiar. A hores d'ara continuo visitant aquesta residència.

Malgrat les queixes i escrits que surten cada any, ni el partit que governa ni l'oposició no s'han fet ressò d'aquests fets. Ningú mira si és cert o mentida el que allí ocorre.

El personal –prou responsable, conscient i amable amb la gent gran– fa el que bonament pot, malgrat l'ambient de crispació que s'hi respira. La directora, una persona inaccessible pel personal i pels

familiars a l'hora de parlar o comentar qualsevol cosa, només avisa per demanar o exigir coses sense cap mena d'importància. La residència no és responsable. En són els familiars. Però, on comença i on acaba la responsabilitat de la residència o la directora? Hi ha coses que són d'ús corrent: si algú cau al sortir, ningú és responsable..., però no és la família la responsable del que passa allà.

La directora o bé contesta molt seca i amb pocs modals o bé fa que altres persones donin la cara. No s'acaba d'entendre que una persona així pugui ser directora d'una residència d'avis, ja que no és capaç ni de saludar-los ni de parlar una estona amb ells. A més, la veuen com la cap. Això sí, sap parlar amb els avis que poden sortir fora de la residència i que poden fer un comentari, bo o dolent, però no pas amb els que no poden moure's ni sortir enlloc i necessiten més

aviat unes paraules de consol i d'afecte. És una residència assistida!

Sembla que tots descansin per la baixa de maternitat i que la nova responsable sap donar aquell toc que faltava: afecte, estimació, amabilitat i trobar solucions als problemes que apareixen. S'hi pot respirar una mica més de tranquil litat. Però només seran quatre mesos i després, una altra vegada el calvari. Si la maternitat no la torna una mica més humana... I què es pot fer?

Els nostres polítics podrien adonar-se que hi ha un munt de coses que no funcionen. He parlat de la residència d'avis, però i la sanitat? Menys càrrecs de confiança i menys prepotència. Cal saber donar-se al poble i escoltar les seves opinions i queixes.

J. Santamaria
Vielha (Catièro)

ARA CONTRA

AQUEST ÉS EL MUR DE CONTENCIÓ DE LA VALL DE RUDA, QUE PROTEGIRÀ LA ZONA HOTELERA I QUE FA 400 METRES DE LLARGADA I UNS 40 D'ALÇADA

Un complejo urbanístico en Ruda

La macrourbanización es un zona residencial que, alejada del núcleo de población, se construye en el valle de Ruda, por debajo de la rasante de la carretera del Port de la Bonaigua.

El complejo, cuyo promotor es Neu 1.500, albergará más de 3.000 plazas (800 hoteleras y 2.500 de segunda residencia), 1.500 plazas

LIUREPENSAMENT**Amador Marqués**

Nacion de nacion

Eth nau Estatut se configure coma eth de Catalonha, que se definís coma nacion, e Aran, que se definís coma realitat nacionau. Ei a díder: Catalonha non ei exactament ua nacion. Catalonha ei ua nacion de nacion (Aran) dera nacion de nacion qu'ei Espanha. Tota ua complexitat nacionau. Semble qu'eth reconeishment dera conviuença de nacion en àmbits compartits comence a hèr obsoletes era fe en ua nacion e era correlacion classica entre nacion e Estat. Catalonha ei ua realitat nacionau que refúgie laguens dera madeisha ua auta realitat nacionau, Aran, un país tanben plurau –ideologicament–, divèrs –quant a sentiments patriotics– e desigual –tanben i a classes sociaus. Aran ei eth cercle calid a on s'ei a plaser, coma en casa. Ei er espaci comun de referéncias, complicitats e interèssi mès pròplèu, a on es ciutadans vinculadi pera accion politica der autogovèrn pòden arténher eth benestar que balhe era prestacion de servicis des dera proximitat e que les coesione sociaument. En Aran i a un enteniment implicit que se percep lèu coma naturau e des deth quau se pòt fondar era discrepància. Mès er enteniment le cau suenhar, perquè ei un pacte diari que pòt trencar-se quan es interèssi comuns patissen un procès de *laissez faire*, burocratizacion, mala gestion e dessenh d'un país irreu que convertís eth cercle calid en un cercle hered que uede de contentut ara realitat nacionau.